

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 14.

Lýsingaprisir fyri postreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísnum.

Leygardagin 4. april 1936.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævnasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

10. ár.

Verðaldar- umstøðan.

**Versaillesfriðurin, hin stóri
vulkanurin, ið allur heimurin
kennir brenna undir fótum.**

Verðaldarkriggið mikla tagnaði
1918. Eydnuvónin, ið hevði ligið
helbundin í teim 4 longu og
strongu kriggsárum tóktist at
kveikjast aftur til lívs, tá ið
kanónurnar stegdu sín deyd-
sylan.

So kom 1919. Men hetta skepnu-
ár kom við ongum friðareinglum.
Tað vóru svartir hevndarravnar,
ið fylktust um «friðarborðið» í
Versailles. Í teirra gorran yvir
valinum gælti eitt ekkó úr sjálv-
um helheimi við varnaðarteknum
um komandi raknarrokk yvir
hin stynjandi heimin.

Ravnarnir gorraðu so mála-
miklir, at um onkur friðardýgva
royndi at kurra fyri miskunn
og rættvísi, varð hon kóvd og
barkabitin í stundini.

Hin sligna kempa, Týskland,
varð við hetta ravnaborðið so
rubbandi bundin, at tað neit at
mønu og mergi. Hin svárasli
torturin var, at hon sjálf varð
tvingað til at samtykkja og góð-
kenna sín bond. Men henda
samtykkjan var gjord við tanna-
biti. Og hvør Týskari segði innan-
tanna eins og Sigmundur frægi
á sinni: «grátum ikki frændi,
men leggjum osum tess betri í
minni.»

Í staðin fyri frið varð soleiðis
sáðað hat, hat og aftur hat. Eitt
hat, ið einans biðaði eftir at
verða ifest. Og hin, ið fram um
allar dugdi at kynda hatid í
flammandi loga, var Hitler.

So hvørt sum tað eydnaðist
honum miskunleyst at basta og
binda hvørja friðar- og semjunn-
ar-rødd í Týsklandi, øktist hatid
og øktist ræðslan í grannalond-
unum, fyrst og fremst í Frak-
landi, og við kriggs- og hevndar-
ræðsluni øktist upprustingin,
kriggsdubbingin.

Hitler vann aldri meirlutan á
vanligum atkvøðisvegi. Men hann
fekk afturbaldsflokkarnar at
stýðja seg — og við teirra stýðjan
og við vápnum í hondum kúgaði
hann hvørja friðar- og fræssis-
rødd. Hann innførdi diktatorid
— eitt sinnissjúkt kriggsdiktatur.

Hitt fyrsta ófriðarbrotið, hann
gjord útfelur, var útmeldingin
av Týsklandi úr fólkasamband-
inum. Tá gekk ein sjálvti av
krigsgóttu um allan heimin.
Frakland var yvirmervost. —

Milliárdir eftir milliárdir játtaðu
tey ymisku londini til — kriggi.

Hin seinasti sprengiknøtturin,
ið Hitler hevur tveitt, er, at
hann læt stóran her marsjera
inn í hitt avmillariserada lendið
í Rínáarlandinum. Og eldur
gjordist í kolini sum ongatíð
áður. Statsmenn flugu og reistu
ekspress til London fyri at sam-
ráðast um, hvat ið gerast skuldi.
Frakland og Rusland vildu hava
«sanktiónir». — Ongland royndi
at «megla» og finna eina semjing,
men higartil er langfrá eydnast
at avblása fátan.

Hitler og hansara varðhundur
hava í seinastuni goyð sum ódir
fyri at fáa uppst fólkid við
sær — og tað sær út sum hann
«formelt» hevur fingið sín vilja:
99% av atkvøðunum viðvíkjandi
hansara kriggsmarsji inn í Rín-
landið vóru við honum. Men
hvør torir at vera ímóti í tí
trælubundna tyska fólkinum?
Allir vilja verja seg ímóti at
missa hovidid ella at verða sendir
í konsentrasjónarbolini.

Á samráðingarfundinum, ið
hildnir verða í London í hesum
døgum, hevur Hitler latið sett
fram eitt skallað semjingar-
uppskot. Men tað man neyvan
fara at tryggja friðin, so sum
fregnin gongur frá. Hósadagin
lupu ól fronsk bløð upp í ódi
móti tí. Tey sogdu, at tað yvir-
høvar ikki átti at verða tikið
til umrøðu á semjunnarfundi og
kravdu, at franska ríkisstýrið
skuldi krevja tað afturbeynt til
Týsklands. Ensk bløð halda
uppskotið møguligvis kunna
nýtast sum forhandlinggrundar-
lag, um tann friðarvilji, sum
tóktist at hómast í tí, veruliga
lá aftanfyrri frá týskari síðu.

Kriggi? Ikki kriggi? . . . so
gítur hvør hugsandi maður og
kvinna í Europa í dag.

So er støðan í dag — og hon
er fruktin og ávoksturin av
Versaillesfriðinum, ið legði órætt-
vísis- og hevndartankan til grund
fyri sínum avgerðum. Hævd
Frakland í 1919 rætt friðar-
hondina móti Týsklandi yvir
samráðingarborðið í Versailles
í staðin fyri knýttnevan, var
Hitler og hansara kriggsosing
aldri vorðin tann ófriðarbumban,
sum nú øll jørðin skelvir fyri.

Frakland hevur soleiðis reitt
upp fyri sær sjálvum, um tann
vanlukka hendir, at hin franska
moldin aftur verður vælað av
dýrum menniskjablóði.

Jørðin.

Epil er ein gróðrarmikil planta
og krevur tí nógv toð. Summi
tøðevni eru soleiðis skikkaði,
at tey geva ring epilr. Fyri at
fáa góða eplagroði eru tí tvey
ting at varnst við taðingini:

1. at geva nógv toð,
2. at geva hóskaði toð.

TØDMONGDIN

Áðrastaðni er vanligt at rokna
2 tons á tunnulendið av fjós-
toðum fyri fulla breiðslu. Her
hjá okkum er vanligt at rokna
eini 3 tons til somur vidd. Tað
er ein toða, sum vanligu kann
geva góðan vokstur, men ikki
óðrvisi enn so, at tað lonar seg
at geva eitt sindur av saltpetri
afturat — eini 5 kg á tunn-
ulendið.

Hetta kann tykjast at vera
ovtøað, men tað verður tað
ikki; tí okkara fjóstoð eru so
veik (linlig fódoring), og toðum-
setingin í jørðini gongur so seint,
at tað kemur ikki so nógv til
brúks fyrsta árið av toðunum í
Føroyum sum áðrastaðni.

Vanlig mongd av handilstøð-
um áðrastaðni er 17 kg salpetur,
17 kg superfosfat og 9 av kali.
Eftir royndum, gjordar í Fø-
royum, ræður royndarbrúkið til
at nýta 20 kg salpetur, 14 kg
superfosfat og 10 kg kali á tunn-
ulendið.

Men nú er tað at siga, at eitt
soverið tal fyri toðmongd skal
takast við skili í einum landi
við so ójovnum vakstrarlíkind-
um sum her. Hetta talið, sum
royndarbrúkið gevur, er hóska-
andi fyri miðal lendið í Føroy-
um — ella lat okkum siga fyri
tað betru heytina av jorð í
Føroyum — hin ringara heytin
skal hava meir, ja á teim ógroði-
ligastu støðunum líka upp til ein
tríjung meir.

Tað má tí vera hvons manns
sak at kenna jorð sína og kunna
meta, hvussu nógv í rætt hon
skal hava.

HÓSKANDI TOÐ

Væl hóskaði til epilr eru
fjóstoð og klorfri handilstøð.
Tari og klormikil handilstøð eru
óhóskaði og eiga avgjørt ikki
at verða brúkt til eplavelting í
Føroyum.

Tað er almanna kent, at tari
gevur bleyt og ring epilr, men

KVELKAFOS

BLANDAÐUR KUNSTGJØDNINGUR

fullt anerkendur av forsøgsstátionum
og størri og smærri landbrúkom,

fæst aftur í ár hjá

N. S. JOHANNESSEN'S Eftf.

í Havn.

stóra rúgvu, — og í eplahandli
eru taraepilr skaðilig, ja tað er
vert at kalla tað svikagerð at
selja taravelt epilr.

Hetta, at vanlig handilstøð,
sum innihalda klor, eru skaðilig
fyri epilr, kennir fólk ikki til
soleiðis; tí tað er ikki so langt
síðani, royndirnar áðrastaðni
prógvaðu tað.

Ti er tað vert at gera kunn-
ugt, at soleiðis er, og at fólk, tá
tey keypa handilstøð til epilr,
altíð eiga at krevja klorfri toð.

H. J. J.

Eykatingsetan 1936.

Broytan av sjúkrakassalógini.

2. viðgerð.

O. F. Joensen

greiddi frá nevndarinnar upp-
skotinum og upplýsti, at sjúkra-
húsin fáa í studning tilsamans
50 tús. kr., soleiðis úthýtt:

Dr. Alexandrines Hospital

32.000 kr.

Klakksvikar sjúkr. 10.000 -

og Suðuroyar sjúkr. 8.000 -

Kommunnar skylda til sjúkra-
kassarnar o. u. 200 tús. kr. 4
smáar kommunur norðanfjórðs
skylda soleiðis tilsamans 60 tús.
krónur.

Flertalið í nevndini (sam-
bandsmenn og javnaðarmenn)
meinar, at einasti útvegur er at
fáa statin at yvirtaka Dr. Alex-
andrines Hospital, og at tingið
skipar hini sjúkrahúsin og
hjálpir harvið kommunum og
sjúkrakassum.

Skattaevnið úti á bygðum
eru minimal. Talarin endaði
við hesum orðum:

«Skulu vit einki gagn hava av
Danmark, skal Danmark ikki
stýðja okkum í sjúkum socialum
málum, ja so er tað eingin grund
til at standa saman við Dan-
mark».

Zakariasen:

Minnitalið í nevndini (talarin
og Nolsoe) helt ikki, at tað var
rætt at biðja statin um at yvir-
taka Dr. Alex. Hosp., serstakliga
orsakað av, at sáttmálin millum

Danmark og Føroyar (finans-
plánurin) forútsætti, at lottingið
skuldi driva sjúkrakassini, mælti
tí, at sjúkrakassarnir skulu
galda 3 kr. um dagin fyri hvønn
sjúkling.

Dam:

Grundin til, at vit javnaðar-
menn vilja ganga við til at biðja
statin yvirtaka Dr. Alex. Hosp.,
er tann, at vit foia tað at vera
skylda okkara at royna at fáa
viðurskiðini á sjúkrakassunum
skipaði soleiðis, at tað verður
best møguligt fyri sjúklingarnar
og samstundis lættari fyri sjúkra-
kassarnar og kommunurnar. —
Vit meina, at staturin má hjálpa,
tá vit ikki eru forir «félvir at
bera byrðurnar.

Zakariasen:

O. F. Joensen segði, at í fall
vit einki fáa burtur úr samband-
inum við Danmark, t. v. s. við-
víkjandi teim socialu málunum,
so var tað eingin grund til at
hava nakað samband. Vitskulu
útnýtta sambandið. — Hvussu
hava vit útnýtt tað? Ja, tað
sest av tí ringa skili, vit eru í.
Sambandsmenn hava havt ræðið
í Føroyum. Annað hvørt hava
teir ikki dugað at útnýtta sam-
bandið, ella er tað Danir, sum
ikki vilja lata seg útnýtta.

Holm-Jacobsen:

«Sum hundur um heitan
greys, er eitt gamalt orðatak.
O. F. Joensen helt, at vit undir
einum ella øðrum formi kundu
hetta ella halta. Tað er lætt at
sleppa frá eini sak við at siga
soleiðis. Men latum okkum fara
inn til kjarnan. Verður amts-
fondsskatturin hækkaður, so
tellar byrðan aftur á skattaborg-
ararnar. Vit mega minnst til,
at tær socialu lóginar kosta
pengar og leggja byrður á fólk.
Hr. O. F. Joensen er klárur at
kvetta sambandið av beinan
vegin. — Hann er nógv meira
sjálfstýrismaður enn Zakaria-
sen.

P. Nielasen

vildi ynskt, at málið kundi
verið einmælt samtykt; tí so
vóru vónirnar góðar fyri at fáa
tað í gjøgnum.